

Լայիկ ԽՍՀՄՏՆՅԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽՈՍՈՒՅԹԸ ԵՎ ՆՐԱ ԼԵԶՎԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ *

Լեզվաքաղաքագիտությունը կամ քաղաքական լեզվաբանությունը՝ իբրև առանձին գիտակարգ, առաջացել է երկու ինքնուրույն գիտությունների՝ լեզվաբանության և քաղաքագիտության միացման կետում և սերտորեն կապված է լեզվաբանական ժամանակակից գիտակարգերի հետ, հատկապես՝ հաղորդակցական և ճանաչողական լեզվաբանության հետ:

Լեզվաքաղաքագիտության ուսումնասիրության առարկան *քաղաքական խոսույթն* է: *Խոսույթը* լեզվաբանական հասկացություն է: Այն կապակցված տեքստն է՝ վերցրած իր գործընթացային ասպեկտով: Խոսույթը դիտարկվում է իր արտալեզվաբանական, հանրամշակութային, հոգեբանական, պրագմատիկական, բառաինտոնացիոն և այլ գործոնների ամբողջության մեջ: Այն ներկայանում է որպես հանրության անդամների ինտերակտիվ գործունեություն, որ ապահովում է նրանց համագործակցությունը՝ ունենալով որոշակի ազդեցություն նրանց վրա (զգայական, տեղեկատվական, բառական և ոչ բառական մակարդակներով): Խոսույթի բովանդակության մեջ արտացոլվում են որոշակի դարաշրջանի ներկայացուցիչների գաղափարաբանությունը, մտածողությունը, հաղորդակցական ուղղվածությունը և այլն¹:

Խոսույթի հասկացությունը ծագել է նախադասությունից դուրս գալու լեզվաբանական հետաքրքրությամբ. ելք դեպի վերֆրագային շարահյուսություն, քանի որ խոսույթի տեսությունն օգնում է նոր լույսի ներքո տեսնելու շարահյուսական մի շարք իրողություններ:

Խոսույթը բաղկացած է նախադասություններից կամ նրանց հասվածներից, իսկ խոսույթի բովանդակությունը հաճախ կենտրոնանում է ինչ-ինչ հենակետային կոնցեպտի շուրջ, որ կոչվում է *խոսույթի հիմնական թեմա* կամ *խոսութային թեմա*: Առանձին արտահայտությունների տրամաբանական բովանդակությունը անվանում են *առաջադրություն* (նախադրանք). այդ առաջադրությունները միմյանց կապված են տրամաբանական հարաբերություններով: Մակայն խոսույթի կառուցվածքում գլխավորը այն մտքերն են, որոնք արտահայտությունների ձևով ընդարձակվում են հաղորդակցության ընթացքում:

Լեզվական և ոչ լեզվական երևույթները խաչաձևվում են խոսույթի մեկ ամբողջական իմաստաբանական տարածության մեջ, քանի որ նրա իմաստները ձևավորվում են երկու գործոնների փոխազդեցության հետևանքով՝ լեզվական նշանակություններով և հանրամշակութային իմաստներով, որի շրջանակներում սովյալ տեքստը ձևավորվում է: Լեզվական և հանրամշակութային իմաստները, կազմելով խոսույթի իմաստաբանական բովանդակությունը, միշտ հանդես չեն

* Հոդվածն իբրև գեկուցում ներկայացվել է Գյումրիում 2013թ. հոկտեմբերի 4-6-ը կայացած «Պատմամշակութային ժառանգություն և արդիականություն» միջազգային գիտաժողովում:

¹ *Стариченок В. Большой лингвистический словарь, Ростов-на -Дону, 2008, стр. 177.*

գալիս բացահայտ ձևով. նրանց նշանակալի մասը խոսույթի արտահայտության պլանում բացահայտորեն չի արտահայտվում: Այստեղից էլ հետազոտողների այն խորը հետաքրքրությունն առաջադրության, իմպլիկացիայի² և ենթատեքստի հասկացությունների նկատմամբ:

Խոսույթը ներառում է նաև խոսքի հարալեզվաբանական ուղեկցող միջոցների ամբողջությունը (դիմախաղ, տեստեր և այլն): Խոսույթն իրականացնում է հետևյալ հիմնական գործառնությունները, որոնք թելադրվում են նրա կառուցվածքով՝ ռիթմական, հաղորդական (որ բառը կապում է տվյալ առարկայի հետ), իմաստաբանական (ինչպես՝ դիմախաղն ու ժեստերը, որոնք ուղեկցվում են որոշակի նշանակություններով), զգայական-գնահատողական (գրուցակցի վրա ազդելու գործառնություն) և այլն³:

Առանձնացնում են խոսույթի երկու հիմնական տեսակ՝ անհատական (անձնակողմնորոշիչ) և ինստիտուցիոնալ:

Անհատական խոսույթը բացահայտում է մարդու ներաշխարհը և առավելապես լիարժեքորեն դրսևորվում է գեղարվեստական գրականության, ինչպես նաև փիլիսոփայական և հոգեբանական տեքստերում:

Ինստիտուցիոնալ խոսույթի տարածքում մարդ ներկայացնում է հասարակական տարբեր ինստիտուտներ, ինչպես՝ քաղաքական, դիվանագիտական, ադմինիստրատիվ, իրավաբանական, ռազմական, մանկավարժական, կրոնական, բժշկական, գովազդային, մարզական, գիտական, զանգվածային-լրատվական և այլն: Ահա հենց ինստիտուցիոնալ խոսույթի տարատեսակներից մեկն էլ *քաղաքական խոսույթն* է, որ դիտվում է իբրև լեզվական գործիք քաղաքական իշխանության համար մղվող պայքարում:

Ընդհանրապես քաղաքական խոսույթը քննարկվում է որպես քաղաքական հայտնի գործիչների խոսքային պրակտիկաների ամբողջություն և բխեցվում է նրանց հրապարակային ելույթներից (Ջ. Քենեդի, Բ. Ելցին, Ջ. Բուշ, Բ. Օբամա, Վլ. Պուտին և ուրիշներ):

Քաղաքական խոսույթի ուսումնասիրությամբ զբաղվում է քաղաքական լեզվաբանությունը.

- ա) ներկայացնել քաղաքական խոսույթի էությունը և առանձնացնել նրա կառուցվածքի հիմնական բաղադրիչները,
- բ) որոշել նրանց դերը խոսույթների դաշտի կառուցման համատեքստում,
- գ) որոշել քաղաքական խոսույթի ընդհանուր և մասնավոր լեզվաբանական բնագրերը,
- դ) մշակել ունկնդիրների վրա ազդելու լեզվաբանական մեթոդներ,
- ե) հետազոտել քաղաքագետի խոսքային իմիջի ձևավորման հիմնախնդիրները,

² Տրամաբանական հնար, որի միջոցով կազմվում է բարդ արտահայտություն՝ երկու մասից, որ համապատասխանում է «երե ... ապա» բանաձևին (հականիշ՝ экипация).

³ *Маслова В. Современные направления в лингвистике, М., 2008. стр. 45-46.*

զ) բացահայտել խոսույթի հատկությունների հարաբերակցությունը այնպիսի կոնցեպտների հետ, ինչպիսին են Իշխանությունը, Փոխազդեցությունը, Հեղինակությունը և այլն⁴:

Լեզվաքաղաքագիտության բնագավառում նույնպես գործադրվում են լեզվաբանությունից հայտնի հետազոտական մեթոդները: Դրանք կառուցվածքային լեզվաբանության, հոգելեզվաբանության, ճանաչողական լեզվաբանության, հանրալեզվաբանության բնագավառի մեթոդներն են, ինչպիսին են, օրինակ, համատեքստային և հանրալեզվաբանական վերլուծության մեթոդները և այլն:

Լեզվաբանական գրականության մեջ քաղաքական խոսույթը ներկայացվում է որպես բազմակողմանի և բազմապլան երևույթ. նրա բաղադրիչները կազմում են մեկ ամբողջություն:

Ինչպես խոսույթի մյուս տեսակները, քաղաքական խոսույթը ևս ունի երկու չափում՝ *իրական և հնարավոր*⁵:

Իրական խոսույթի դեպքում հետազոտողը հասկանում է որոշակի հասարակական տարածությունում ընթացող խոսքային գործունեություն, ինչպես նաև խոսքային այդ գործընթացում առաջացող տեքստեր, որոնք դիտարկվում են լեզվաբանական, հարալեզվաբանական և էքստրալեզվաբանական փաստերի փոխազդեցությունների համատեքստում:

Խոսույթի հնարավոր դրսևորումը նշանային տարածությունն է, որ ներառում է լեզվական և ոչ լեզվական նշանները, որոնց համահավաք դենտատոր⁶ համարվում է քաղաքականության աշխարհը, արտահայտությունների թեզաուրուսը, խոսքային գործունեության և ժանրերի խոսքը, որոնք առանձնահատուկ են ինչպես հաղորդմանը, այնպես էլ տվյալ բնագավառին:

Քաղաքական խոսույթը ինստիտուցիոնալ տարատեսակ է, որի իրականացման նպատակն է քաղաքական իշխանության նվաճումը, պահպանումը և իրականացումը:

Քաղաքական խոսույթն ունի նաև երկրորդային գործառույթներ, ինչպես՝ ճանաչողական, հաղորդակցական, հարկադրական, զգայական, մետալեզվական, գեղագիտական և այլն: Քաղաքական հաղորդակցության իրույթները հաճախ հանդես են գալիս ոչ թե առանձին-առանձին, այլ փոխադարձ կապի մեջ. դրանցից մեկը հաճախ լինում է իշխող, մյուսները աղերսվում են նրան:

Քաղաքական խոսույթի կարևորությունը (լեզվական առումով) հատկապես ընդգծվում է պառլամենտական, նախագահական և այլ կարգի ընտրությունների շեմին: Եթե մենք համեմատենք իրար դեմ պայքարող քաղաքական կուսակցությունների կամ քաղաքական գործիչների խոսույթները, ապա կնկատենք, որ փաստերը առկա են մեկ կողմի քաղաքական խոսույթում, կամ լիովին բացակայում են մյուսի խոսքում, կամ էլ բացասական մեկնաբանություն են ստանում: Երկու դեպքում էլ առաջանում է այն զգացողությունը, որ խոսքը վերաբերում է

⁴ *Маслова В. Современные направления в лингвистике, М., 2008. стр. 203.*

⁵ *Шеигал Е. Семиотика политическаого дискурса, М., Волгоград, 2000.*

⁶ *Լեզվական նշանի բովանդակություն, որ ցույց է տալիս նրա առարկայական հարաբերությունը:*

տարբեր երկրների: Քաղաքական բանավեճերի ընթացքում կարևորվում է այն հանգամանքը, թե քաղաքագետներից ով կարող է շահել մեծամասնության համակրանքը՝ այն իրականացնելով ամենից առաջ իր լեզվի շնորհիվ:

2011թ. ԱՄՆ-ի նախագահական ընտրությունների քարոզարշավի ժամանակ նախագահության թեկնածու Միթթ Ռոմնին գործող նախագահ Բ. Օբամային մեղադրում էր երկրի ռազմական պոտենցիալը կրճատելու, հետևաբար ԱՄՆ-ի ռազմական գործունեությունը թուլացնելու մեջ՝ ասելով, որ նախագահը շուրջ 100 միավորով կրճատել է ռազմական սուզանավերի քանակը: Իրոք, փաստն այն է, որ Օբամայի նախագահության շրջանում ԱՄՆ-ի ռազմական սուզանավերի քանակը զգալիորեն կրճատվել էր: Եթե Օբաման փորձեր պատասխանել, որ, իրոք, սուզանավերի քանակը կրճատվել է, սակայն մեծացել է եղածների ռազմական (հարվածային) ուժը, դա հաղթաթուղթ չէր լինի, քանի որ ռազմական սուզանավերի կրճատումն արդեն զգաստացնող ազդեցություն կունենար Օբամայի ընտրողների վրա: Դրա փոխարեն Օբաման դիմում է լեզվական ծաղրական հնարքի՝ ոչնչացնելով հակառակորդի հաղթաթուղթը. նա ասում է. «Ամերիկայում մի ժամանակ ավելի շատ ձիեր և նիզակներ կային»:

Ջ. Ֆ. Քենեդին, գալով իշխանության գլուխ, նախագահական ուղերձով դիմում է ԱՄՆ-ի ժողովրդին. «Ամբողջ աշխարհը նայում է Ամերիկային, իսկ Ամերիկան նայում է ապագային»:

Կարծում ենք՝ հազիվ թե որևէ ազդեցիկ ճառ կարողանար առավել գրավել համայն Ամերիկայի ուշադրությունը և համակրանք առաջացնել նախագահի նկատմամբ, քան քաղաքական խոսույթի լակոնիկ այդ բանաձևը:

ԱՄՆ նախագահ Ջ. Բուշը, հանդես գալով առավելապես իսպանախոս լսարանի առջև, նրան ողջունում է իսպաներենով, ապա անցնում է անգլերենի՝ խոսքի մեջ հաճախ գործածելով իսպաներեն արտահայտություններ: Ակնհայտ է, որ իսպանախոս հանրությունը համակրանք է տածելու նախագահի նկատմամբ:

Ընդհանրապես խոսույթային աշխարհը ստեղծվում է լեզվի միջոցով: Ինչպե՛ս է լեզուն մասնակցում քաղաքական խոսույթի կառուցմանը, լեզվի մակարդակային ո՛ր բաղադրիչներն են առավել կենսունակ այդ հարցում, և արդյոք ազդեցիկ քաղաքական խոսույթի կառուցումը պայմանավորված է լեզվի (լեզուների) հմուտ իմացությամբ:

Ինչպե՛ս նշվել է, քաղաքական հաղորդակցության ոլորտը հենվում է լեզվի վրա՝ իշխանության համար մղվող պայքարում: Լեզուն այդ ոլորտում ձեռք է բերում առանձնահատուկ գործառույթ՝ քաղաքական առաջնորդների և ժողովրդի միավորում, հակասությունների սրում, համաձայնության կայացում, ընտրողների գիտակցության շահարկում և այլն:

Այս բնագավառում կարևոր դեր է հատկացվում լեզվի *բառական միջոցներին*, որոնք դիտարկվում են ինչպես նեղ (որպես քաղաքական տերմիններ), այնպես էլ լայն առումներով (քաղաքական դաշտին վերաբերող բոլոր բառերի ձևախմբատային խմբերն ու բազմիմաստները): Ի՛նչ կարգի դրսևորումներ ունեն բառերը քաղաքական դաշտում:

1) Բառերը հանդես են գալիս նոր իմաստներով: Այդ դեպքում տվյալ բառով արտահայտված առարկան կամ երևույթը չի համապատասխանում նրա նախնական իմաստին, այլ պահպանում է նոր երևույթի նկատմամբ դրական վերաբերմունք հանրության կողմից:

Մ. Գորբաչովի շրջանում *перестройка* բառը ձեռք բերեց «ունտեսական – քաղաքական վերակառուցում» իմաստը, *либерализм*-ը՝ «քաղաքական հայացքների բազմակարծություն» նշանակությունը և այլն: Երբ այդ շրջանում ժողովրդի գիտակցության մեջ փշրվեց ընտրությունների կեղծ կարծրատիպը, և նրանք հնարավորություն ունեցան իրական իշխանություն ընտրելու, այս բառին ավելացավ *альтернативные* որոշիչը, և դա դիտվեց դրական վերաբերմունքի արտահայտություն:

2) Անվանումների շահարկում (հմուտ գործածություն). այս դեպքում ոչ թե ազդում են բառերի նշանակությունների վրա, որի նրբերանգները ժողովրդի համար ապահովում են վերաբերմունքի փոփոխություն, ինչպես՝ *ազգային* (կառուցվածքներ), *ցավալի* (արդյունքներ), *խելակորույս* (քաղաքատնտեսություն), *կունյչիսենտար* (քաղաքականություն) և այլն:

3) Հասնել քաղաքականապես անընդունելի բառերի փոխարեն չեզոք միավորներ գործածելուն, ընտրել այնպիսի բառեր, որոնք հստակ չեն արտահայտում տվյալ երևույթի իրական գնահատականը (հաճախ զանգվածներին անհասկանալի լինելու պատճառով): Օրինակ, կոծկելու համար «ռմբակոծության սխալ» արտահայտության բացասական ընկալման հետևանքները, գործածում են «տեխնիկական սխալ» կապակցությունը:

Քաղաքական խոսույթի կազմավորման հարցում կարևորվում են *քերականական միջոցները*: Դա կապակցությունների, նախադասությունների անսովոր գործածություն է ըստ պահանջվող իրադրության, հոլովաձևերի և խոնարհված ձևերի անսովոր կիրառությունն է: Ինչպես՝ «Բռնարարքի սադրիչները շարունակ խաղում են «միավորված պետությունների հետ»: «Բոլոր գրոհայինները հարձակման պահին *մինչև ատամները զինված* էին»: «Գրոհայիններից մեկը վարում էր *պայթուցիկներով բեռնված* մեքենան» և այլն:

Քաղաքական խոսույթի կառուցման մեջ կարևորվում են ոճական միջոցները: Այդ միջոցներից առանձնանում է *փոխաբերությունը*, որ կարող է քաղաքական խոսույթի կառուցման կարևոր պայման դառնալ ցանկացած քաղաքական ուժի կամ առաջնորդի համար: Այն ունի երկու հիմնական գործառույթ:

1) Քաղաքական իրավիճակի ճանաչում և ներկայացում: Հասարակ ժողովրդի համար բարդ և անհասկանալի հասկացությունները իմաստավորվում են առավել պարզ հասկացությունների շրջանակներում, ինչպես՝ *մեխանիզմ*, *բուսականություն*, *տուն*, *հիվանդություն*, որոնք գործածվում են հասարակության զարգացման անցումային փուլում: Այդ բառերը ճգնաժամային մտածողության հետևանք են:

2) Համոզմունք: Փոխաբերությունը լսարանի վրա ազդելու միջոց է:

Հմուտ. Տնտեսությունը (երկիրը՝ հասարակությունը) հիվանդ մարդն է: Հիշենք հաճախ գործածվող «шоковая терапия» տերմինը՝ փոխաբերական իմաստով:

Նան՝ Երկիրը մեր տունն է: Ռուսաստանը կամուրջ է Արևելքի և Եվրոպայի միջև: Հայաստանը սփյուռքահայության հանգրվանն է: Ընտրությունները քննություն են ժողովրդի առջև:

Քաղաքական խոսույթում կարևոր դեր ունեն չափազանցությունը, հումորը, ծաղրը և այլն: Քաղաքական խոսույթի կազմավորման հարցում կարևորվում են *տեքստային միջոցները*:

Դրանք այն միջոցներն են, որոնք դուրս են գալիս բառի և նախադասության շրջանակներից, սակայն չեն վերաբերում ոճագիտության ոլորտին:

Նախընտրական տեքստի կառուցվածքը վճռական դեր է խաղում թեկնածուի կերպարի դրական գնահատման գործում: Կարող է արդյոք թեկնածուն առաջին իսկ արտահայտությունից լսարանի հետ կապ պահպանել, ինչքանով տրամաբանորեն նա կարող է շարադրել հիմնախնդիրները և բերել հիմնարար փաստարկներ իր գեկուցման ընթացքում, իր ելույթը ինչ նոտայով կավարտի. այդ բոլորից, անշուշտ, կախված է նրա քաղաքական ապագան:

Լսարանի հետ կապի յուրահատուկ միջոց է դառնում *կոչականը*, որ, ըստ թեկնածուի քաղաքական հայացքների, լինում է տարբեր ձևի, ինչպես՝ *Հարգելի՛ ընտրողներ* (չեզոք բնույթի կոչական է և չի կրում լրացուցիչ տեղեկություն): *Հարգելի՛ հայրենակիցներ* (լսարանի հետ կապ է ստեղծում՝ արթնացնելով հայրենասիրական զգացումներ): *Հարգելի՛ հայրենակիցներ: Հարգելի ընտրողներ* (լիբերալ-դեմոկրատների կոչն է): *Հարգելի՛ ընկերներ* (սկսնակ թեկնածուի դիմելաձևն է, որ պետք է փորձի համոզել ընտրողներին իր հայացքների ճշմարտացիության մեջ՝ հազիվ թե հաջողված):

Քաղաքական խոսույթի կարևոր բաղադրիչներից է *մեջբերումը* (ցիտատը):

Մեջբերման տարածված տեսակներից է նշանավոր մարդկանց վկայակոչումը, ինչպես՝ Դեռևս Սոկրատն է ասել, որ...: Ինչպես վկայում է Կատոն Ավագը ...: Հիշենք Հուլիոս Կեսարի խոսքերը... և այլն:

Քաղաքական հակառակորդների դեպքում մեջբերումը կարող է ունենալ հակառակ ազդեցությունը, երբ մտածված կերպով վկայում են նրա (հակառակորդի) խոսքերը՝ համատեքստից կտրված: Հայտնի է, որ տեքստից կտրված մեջբերումը կարող է հեղինակի մտքի հակառակ իմաստը արտահայտել: Այս բանը լավ են գիտակցում քաղաքական պայքարի մեջ մտած թեկնածուները և ըստ անհրաժեշտության օգտվում են մեջբերման այդ հնարից:

Քաղաքական խոսույթի բաղադրիչներից է *հակադրությունների օգտագործումը*: Այդ միջոցի գործադրումը հենվում է այն փաստերի վրա, որոնք բարեհաջող ձևով «լուսաբանում են» պայքարող թեկնածուի ծրագրի թույլ կետերն ու հայացքները: Ռուսական քաղաքական խոսույթում հաճախ են դիմում արտասահմանյան փորձին կամ ԱՊՀ-ի տարբեր երկրներում տիրող առկա տնտեսական կամ քաղաքական դրությունը: Համեմատություն է կատարվում տարբեր երկրների 1990-ական թվականների իրավիճակի հետ՝ դրան հակադրելով խոստացվող ապագայի տեսլականը:

Քաղաքական խոսույթում կարևորվում են տարատեսակ *կրկնությունները*: Որպեսզի այս կամ այն քաղաքական ուժի խոսույթային աշխարհը հասկանալի լինի ընտրողներին և դառնա նրանց գիտակցության մի մասը, խոսույթի կազմակերպման բառական, քերականական, ոճագիտական և տեքստային միջոցները պետք է ընդունակ լինեն լսարանի վրա ազդեցություն գործելու համար: Ընդ որում, այդ ազդեցությունը իրականացվում է ցանկացած քերականական ձևի կամ կառույցի կրկնության միջոցով: Կրկնությունները լսարանի ուշադրությունը բնեռում են խոսքի առարկայի վրա և նրա նկատմամբ ձևավորում են որոշակի վերաբերմունք. քերականական միջոցները կարևոր դեր են խաղում նաև թեկնածուի վարկանիշի բարձրացման վրա:

ՀՀ նախագահ Ս.Սարգսյանը ՊՆ աշխատակազմի հետ ունեցած հանդիպման ժամանակ գործածում է կրկնության հնարքը. «Զրոյական վերաբերմունք պետք է ցուցաբերել այն մարդկանց նկատմամբ, որոնք...«Զրոյական վերաբերմունք պետք է ցուցաբերել այն մարդկանց նկատմամբ, որոնք ... «Զրոյական վերաբերմունք պետք է ցուցաբերել այն մարդկանց նկատմամբ, որոնք... (Հայաստանի Հանրապետություն, 15.01.2013):

Քաղաքական խոսույթի կազմակերպման ոճական միջոցներին, ըստ այդմ, վերաբերում են փոխաբերությունը, հոետորական հարցումները, հումորը, ծաղրը, չափազանցությունը:

Քաղաքական խոսույթի կազմակերպման թեստային օրինակներ են համարվում քաղաքական տեքստի կառուցվածքը, մեջբերումները, հղումները նշանավոր մարդկանց, հակադրության օգտագործումը, տարատեսակ կրկնությունները և այլն:

Թվարկած բոլոր միջոցներն ու հնարները կարող են օգտագործվել փաստարկման նպատակով (այդ դեպքում նրանք հաճախ ունենում են զարտուղի ներգործման նշանակություն), ինչպես նաև քաղաքական գործչի վարկանիշը ապահովելու առումով:

Քաղաքական խոսույթի համակողմանի մեկնաբանության դեպքում չպետք է սահմանափակվել միայն լեզվական միջոցներով, այլևս պետք է խոսույթի էությունն ու նպատակը կարող են մնալ աննկատելի: Քաղաքական խոսույթի հասկացությունը ենթադրում է ընդհանուր ֆոնի, հեղինակի և լսարանի սպասումների, թաքնըված մտքի վերաբերյալ, սյուժետային սխեմաների, տվյալ ժամանակահատվածում առկա նախասիրած տրամաբանական հնարների իմացություն:

Այդ առումով, քաղաքական լեզվաբանությունը համեմատաբար երիտասարդ գիտաճյուղ է, որ զարգացման լուրջ հեռանկարներ ունի:

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС И ЕГО ЯЗЫКОВЫЕ СРЕДСТВА

*Резюме**Л. Хачатрян*

Понятие “политический дискурс” возникло благодаря попыткам лингвистики рассмотреть предложения и проникнуть в сверхфразовый синтаксис политического диалога. Теория дискурса позволяет под новым светом рассмотреть некоторые синтаксические явления. Ученые выделяют два основных вида дискурса: индивидуальный и институциональный.

Разновидностью институционального дискурса является политический дискурс. Это один из вариантов дискурса, который рассматривается как языковое орудие в борьбе за политическую власть. Политический дискурс исследуется как целостность языковой практики известных политических деятелей, исходящая из их публичных выступлений (Дж.Кеннеди, Дж.Буш, Б.Ельцин, Б.Обама, Вл.Путин, С.Саркисян и др.).

Политический дискурс, как лингвистическое понятие, проявляется языковыми средствами, которые выступают как целостность орудий проявления дискурса. Такими орудиями являются лексические, грамматические и стилистические средства, в контексте которых важны метафора, гипербола, противопоставление, повтор, риторический вопрос, обращение и т.д.

Տեղեկություններ հեղինակի մասին

Խաչատրյան Լարիկ Մնացականի – ք.գ.դ., պրոֆեսոր, Խ.Սբրույանի անվ. ՀՊՄՀ-ի հայոց լեզվի ամբիոն, Email: lingual51@mail.ru